

A-1265

INSTYTUT TURYSTYKI

RUCH NA PRZEJŚCIACH GRANICZNYCH
NA TERENIE WSCHODNICH WOJEWÓDZTW
POLSKI - STAN I PERSPEKTYWY

(R-23/92)

Opracowała:

Bożena Radkowska

Warszawa, październik 1992

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych

A-1265

Praca wykonana na podstawie opracowania Kazimierza Fiedorowicza Międzynarodowe powiązania transportowe Polski. Stan i perspektywy. Część II. Przejścia i ruch graniczny - stan i przesłanki rozwoju. Załączone mapy /rysunki/ pochodzą z w/w opracowania.

Ruch na przejściach granicznych

w 1991 r. granicę w Polsce przekroczyło około 114 mln osób. W przyjazdach do Polski dominowali Niemcy - 20,9 mln osób. Następnie - obywatele b.ZSRR - 7,5 mln osób oraz Czecho-Słowacji - 6,1 mln osób. W dalszej kolejności znajdowali się Rumuni - 276 tys. osób. W ostatnich latach mamy do czynienia z przyspieszeniem dynamiki wzrostu ruchu granicznego. Utrudnia to możliwości prognozowania wielkości ruchu w przyszłości.

Rozmieszczenie ruchu na przejściach granicznych w 1990 r. i 1991 r. przedstawiono w tablicy 1. Ujęto tu wszystkie przejścia graniczne /na interesującym nas obszarze/ uczestniczące w ruchu. Największe przejścia, o ruchu ponad 5 mln /lub około/ to przejścia w Terespolu /wszystkie trzy razem wzięte/ i w Medyce /dwa razem/. W tablicy 1, oprócz ruchu osobowego, przedstawiono także ilość przekroczeń granicy przez pojazdy osobowe /autobusy i samochody osobowe/ i pojazdy ciężarowe.

Rozmieszczenie ruchu osobowego w 1991 r. na przejściach granicznych przedstawiono na mapie /rys.1/. Wyodrębniono z ruchu ogółem przekroczenia granicy przez obywateli polskich. Osobowy ruch graniczny w województwach wschodnich koncentruje się na sześciu przejściach lub grupach przejść. Są to następujące kierunki koncentracji przejść granicznych: królewiecki, kowieński /bałtycki/, grodzieński /peterzburcki/, brzeski /moskiewski/, lwowski /kijowski/ i karpacki-słowacki /rozproszony/. Rozmieszczenie tych kierunków przedstawiono na rys.2.

Do roku 2000 będzie następował dalszy wzrost ruchu granicznego rzędu 2-2,5 raza w stosunku do obecnego poziomu ruchu, po czym nastąpi powolna stabilizacja. Ruch nadal będzie się koncentrował na głównych kierunkach przy jednoczesnym powstaniu gęstej sieci przejść o znaczeniu regionalnym i lokalnym.

Charakterystyka przejść granicznych

Ustanowienie w 1945 r. granicy na wschodzie kraju spowodowało sztuczne przecięcie wielu połączeń transportowych. Jedynie nieznaczna część tych połączeń udostępniono dla ruchu granicznego. Z drugiej strony ze względów obronnych prowadzono rozbudowę połączeń transportowych po obu stronach granicy. Dodatkowym utrudnieniem dla ruchu granicznego na granicy wschodniej jest zmiana szerokości torów w transporcie kolejowym. Wywołało to potrzebę rozbudowy stacji przeładunkowych, przestawni i przesiadek

Tablica 1. Ruch na przejściach granicznych wschodnich województw Polski w 1990 i 1991 roku.

Lp.	Przejście graniczne	Rodzaj	Przekroczenia granicy ogółem osób w tys.		Przekroczenia granicy przez pojazdy osobowe w tys.		Przekroczenia granicy przez pojazdy ciężarowe w tys.	
			1990 r.	1991 r.	1990 r.	1991 r.	1990 r.	1991 r.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	<u>Granica lądowa</u>							
1.	Gronowo	Drogowe	39,5	112,2	4,1	17,3	1,2	1,3
2.	Braniewo	Koleiowe	-	2,4	-	-	-	-
3.	Bezledy	Drogowe	42,5	117,6	0,8	12,8	0,6	2,7
4.	Skandawa	Koleiowe	0,7	0,6	-	-	-	-
5.	Ogrodniki	Drogowe	995,5	1643,5	195,4	296,2	12,5	21,7
6.	Lipszczany	Drogowe	-	0,003	0,004	0,4	0,002	-
7.	Kuznica B.	Drogowe	70,6	544,9	27,2	220,0	0,9	1,8
8.	Kuznica B.	Koleiowe	1193,9	2061,8	-	-	-	-
9.	Bobrowniki	Drogowe	-	1,2	0,1	0,4	0,1	0,05
10.	Jałowka	Drogowe	-	0,1	-	0,1	-	-
11.	Siemianowka	Koleiowe	0,002	-	-	-	-	-
12.	Białowieża	Drogowe	-	0,005	0,02	0,1	0,04	0,01
13.	Czeremcha	Koleiowe	5,6	2,6	-	-	-	-
14.	Kukuryki	Drogowe	204,7	243,8	-	-	29,5	163,6
15.	Terespol	Drogowe	2313,1	2447,0	466,4	573,5	105,7	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9
16.	Terespol	Koleiowe	1778,3	2355,8	-	-	-	-
17.	Dorohusk	Drogowe	75,3	638,8	16,1	125,7	0,6	2,1
18.	Dorohusk	Koleiowe	401,2	957,9	-	-	-	-
19.	Hrubieszów	Drogowe	0,5	-	0,04	-	0,01	-
20.	Hrubieszów	Koleiowe	14,9	29,1	-	-	-	-
21.	Zosin	Drogowe	-	1,2	-	0,3	-	0,1
22.	Hrebenne	Drogowe	-	15,9	0,05	1,8	0,003	2,2
23.	Medyka	Drogowe	-	3568,2	461,0	517,1	33,5	48,3
24.	Medyka	Koleiowe	-	2147,1	-	-	-	-
25.	Hermanowice	Drogowe	1,0	-	-	-	-	-
26.	Ustrzyki Dolne	Drogowe	0,4	-	-	-	-	-
27.	Barwinek	Drogowe	1670,7	3439,7	272,7	455,4	5,5	8,8
1.	<u>Granica morska</u> Frombork	Łodziowe	-	0,2	-	-	-	-

Źródło: Dane Straży Granicznej

oraz konieczność budowy "wysięgników" torowych na drugą stronę poza granicę.

W efekcie Polska ma na granicy wschodniej dość dobre wyposażenie w infrastrukturę transportową przejść granicznych, liczącą 15 przejść kolejowych i ponad 30 przejść drogowych /technicznych/. Natomiast ruch odbywa się na 26 przejściach, z czego na 10 przejściach to wyłącznie osobowy ruch uproszczony.^{1/} Poza tymi przejściami nastąpiło obumaranie regionalnych i lokalnych sieci transportu. Utrudnia to rozwój współpracy przygranicznej.

Specyficzną cechą nosi ponad 100 km granica z Litwą. Na granicy tej od 1918 r. do ostatnich lat nie funkcjonowały przejścia graniczne. Spowodowało to obumieranie głównych połączeń transportowych: przejścia drogowego Szypliszki i kolejowego Trakiszki.

W części wschodniej granicy południowej /Karpaty/ dawny ruch graniczny miał charakter głównie ruchu konnego. Nie powstała wystarczająca infrastruktura transportowa i kubaturowa. W okresie międzywojennym uruchomiono na tej granicy kilka powiązań drogowych, które rozbudowano po wojnie, likwidując jednocześnie trzy połączenia kolejowe. Część przejść w tym rejonie to przejścia dla małego ruchu granicznego.^{2/}

Rozmieszczenie przejść przedstawiono na rys. 3 /mapa w skali 1:500 000/. Rozróżniono przejścia istniejące i projektowane /uzgodnione w ramach podpisanych umów międzynarodowych/, jak też i przejścia planowane. Zestawienie ilościowe przejść granicznych w Polsce w województwach wschodnich przedstawiono w tabelicy 2. Obecnie Polska posiada umowy międzyrządowe o przejściach granicznych ze wszystkimi sąsiednimi państwami: Rosją, Litwą, Białorusią, Ukrainą, Czecho-Słowacją /także z Niemcami/.

1/ Uproszczony ruch graniczny jest to ruch osobowy, który odbywał się na podstawie porozumienia między Rządem PRL a Rządem ZSRR o uproszczonym trybie przekraczania granicy przez obywateli zamieszkałych w miejscowościach przygranicznych, podpisanego w Moskwie 14 maja 1985r. /DZ.U. z 1986 r. nr 24 poz. 114 i 115/. Porozumienia tego nie respektują prawni następcy ZSRR /Rosja, Litwa, Białoruś i Ukraina/.

2/ Mały ruch graniczny odbywa się z wykorzystaniem przepustek /bezpaszportowych/. Uczestnikami tego ruchu mogą być jedynie obywatele zamieszkałi po obu stronach granicy w rejonach przygranicznych.

Tablica 2. Zestawienie ilościowe przejść granicznych w Polsce we wschodnich województwach.

Rodzaj przejścia	Ilość przejść
Drogowe	44
Kolejowe	18
Rzeczne	3
Portowe	3
Razem	68

Przejścia drogowe

1. NOWA KARCZMA - droga Nr 501, przejście osobowe dla ruchu pieszego na Mierzei Wiślanej, planowane dla potrzeb ruchu turystycznego.
2. GRONOWO - droga Nr 504 - istniejące /tymczasowe/ dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Rosją/.
3. GRZECHOTKI - na autostradzie ponemieckiej wymagającej odbudowy: Elbląg - Królewiec - obecna droga Nr 508 - projektowane dla ruchu osobowego i towarowego, jako główneprzejście do obwodu królewieckiego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Rosją/.
4. LELKOWO - droga Nr 510 - planowane dla ruchu osobowego.
5. BEZLEDY - droga Nr 51 - istniejące dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Rosją/.
6. SZCZURKOWO - droga Nr 588 - planowane dla ruchu osobowego.
7. BARCIANY - droga Nr 591 - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego /niewykorzystywane/, planowane dla ruchu osobowego i towarowego.
8. PERŁY - droga Nr 644 - planowane dla ruchu osobowego, w nawiązaniu do obsługi ruchu turystycznego rejonu Wielkich Jezior Mazurskich.
9. GOŁDAP - droga Nr 657 - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego /niewykorzystywane/, projektowane do uruchomienia dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Rosją/.
10. WIZAJNY - droga gminna jako odgałęzienie od drogi Nr 651,

planowane dla ruchu osobowego, w ramach obsługi ruchu turystycznego w rejonie Puszczy Rominckiej /obwodnica Puszczy/.

11. BUDZISKA /SZYPLISZKI/ - droga Nr 19 - przejście w trakcie uruchamiania dla ruchu osobowego i towarowego na trasie Via Baltica, dawny trakt kowieński z Warszawy /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Litwą/.
12. WIDUGIERY - droga gminna, prowadząca z Suwałk do Łozdziej /Litwa/, planowane dla ruchu osobowego i towarowego.
13. OGRODNIKI - droga Nr 660 - istniejące dla ruchu osobowego i towarowego, planowane w przyszłości, ze względów ekologicznych likwidacja ruchu towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Litwą/.
14. BEREZNIKI - odgałęzienie od drogi Nr 660, planowane dla ruchu osobowego w związku z obsługą ruchu turystycznego rejonu Puszczy Augustowskiej.
15. RUDAWKA - droga leśna wzdłuż Kanału Augustowskiego, planowane jako przejście dla ruchu osobowego i towarowego /ograniczony zakres/ dla potrzeb ruchu turystycznego, obsługi Kanału oraz gospodarki leśnej Puszczy Augustowskiej.
16. LIPSZCZANY - droga Nr 664 - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego, planowane jako przejście dla ruchu osobowego i dla ruchu towarowego dla tranzytu z Białorusi do rejonu Królewca.
17. NOWY DWÓR - droga Nr 670 - planowane jako przejście dla ruchu osobowego.
18. KUŹNICA BIAŁOSTOCKA - droga Nr 18 - istniejące jako przejście dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Białorusią/.
19. KRYNKI - drogi Nr 674 i Nr 675 - planowane jako przejście dla ruchu osobowego.
20. BOBROWNIKI - droga Nr 66 - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego, projektowane jako przejście dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Białorusią/.
21. JAŁÓWKA - droga Nr 686 - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego, planowane jako przejście dla ruchu osobowego i towarowego.
22. BIAŁOWIEZA - droga Nr 689 - istniejące wyłącznie dla uprosz-

czzonego ruchu granicznego, planowane jako przejście dla ruchu osobowego i w ograniczonym zakresie towarowego, dla obsługi ruchu turystycznego i gospodarki leśnej Puszczy Białowieskiej.

23. CZEREMCHA - droga Nr 692 - projektowane jako przejście dla ruchu osobowego i towarowego tylko dla obywateli Polski i Białorusi /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Białorusią/.
24. TOKARY /KOTERKA/ - droga Nr 637 - planowane jako przejście dla ruchu osobowego i towarowego.
25. NIEMIROW - droga gminna wzdłuż Bugu, planowane jako przejście osobowe dla obsługi ruchu turystycznego w dolinie środkowego Bugu.
26. TERESPOL - przejście planowane na przyszłej autostradzie A2 - E-20 z Warszawy do Mińska B., niezlokalizowane, dla ruchu osobowego i towarowego, przewidywane jako główne przejście drogowe w kierunku wschodnim.
27. KUKURYKI - droga Nr 812 - istniejące jako przejście dla ruchu towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Białorusią/.
28. TERESPOL - droga Nr 2 - istniejące jako przejście dla ruchu osobowego i czasowo towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Białorusią/.
29. SŁAWATYCZE - droga Nr 817 /na skrzyżowaniu z drogą Nr 816/ - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego /niewykorzystywane/, projektowane jako przejście dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Białorusią/.
30. WŁODAWA - węzeł dróg Nr 83, 816 i 831 - planowane dla ruchu osobowego w związku z ruchem turystycznym Pojezierza Poleskiego.
31. DOROHUSK - droga Nr 82 - istniejące dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Ukrainą/.
32. ZOSIN - drogi Nr 844 i 816 - istniejące wyłącznie jako lokalne dla uproszczonego ruchu granicznego, planowane jako przejście dla ruchu osobowego i towarowego.
33. DOŁHOBYCZÓW - droga Nr 851 /wraz z odgałęzieniem drogi Nr -

852/ - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego /niewykorzystywane/, planowane jako przejście dla ruchu osobowego i towarowego.

34. HREBENNE - droga Nr 27 - istniejące dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Ukrainą/.
35. BUDOMIERZ - droga Nr 866 - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego /wykorzystywane sporadycznie, na przykład podczas wizyty Papieża Jana Pawła II w Lubaczowie/, planowane dla ruchu osobowego.
36. KORCZOWA /MŁYNY/ - droga Nr 871 - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego, projektowane dla ruchu towarowego w celu odciążenia przejścia w Medyce /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Ukrainą/.
37. PRZEMYSŁ - przejście planowane na autostradzie A-4 - E-40, niezlokalizowane /między drogą Nr 4 a drogą Nr 871/ dla ruchu osobowego i towarowego, przewidywane jako główne przejście drogowe między Polską a Ukrainą.
38. MEDYKA - droga Nr 4 - istniejące jako przejście dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy o przejściach granicznych między Polską a Ukrainą/.
39. HERMANOWICE /MALHOWICE/ - droga Nr 885 - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego, planowane dla ruchu osobowego.
40. KROSCIENKO - droga Nr 890 i 891 - istniejące wyłącznie dla uproszczonego ruchu granicznego, planowane dla ruchu osobowego i towarowego.
41. SMOLNIK - odgałęzienie od drogi Nr 866, wzdłuż rzeki San, planowane dla ruchu osobowego w celu obsługi ruchu turystycznego i potrzeb Bieszczadzkiego Parku Narodowego.
42. RADOSZYCE - droga Nr 897 - planowane dla ruchu osobowego na trasie: Sanok - Komańcza-granica państwa-Medzielaborce /Słowacja/.
43. BARWINEK - droga Nr 9 - istniejące dla ruchu osobowego i

towarowego oraz dla małego ruchu granicznego kat. I^{3/} z odprawą zlokalizowaną po stronie polskiej.

44. OZENNA - droga gminna - projektowane do budowy dla ruchu osobowego i towarowego, jako porozumienie gmin Krempna, Jasła i Bardejowa.

Przejścia kolejowe

1. BRANIEWO - istniejące dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy między Polską a Rosją/.
2. BARTOSZYCE - j.w.
3. SKANDAWA - j.w.
4. TRAKISZKI - istniejące dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy między Polską a Litwą/.
5. KUZNICA BIAŁOSTOCKA - istniejące dla ruchu osobowego i ruchu towarowego /w ramach umowy między Polską a Białorusią/.
6. ZUBKI BIAŁOSTOCKIE - istniejące dla ruchu towarowego / w ramach umowy między Polską a Białorusią/, planowane dla ruchu osobowego.
7. SIEMIANÓWKA - istniejące dla ruchu towarowego /w ramach umowy między Polską a Białorusią/.
8. CZEREMCHA - istniejące dla ruchu towarowego /w ramach umowy między Polską a Białorusią/, planowane dla ruchu osobowego.
9. TERESPOL - istniejące dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy między Polską a Białorusią/.
10. WŁODAWA - planowane dla ruchu osobowego i towarowego.
11. DOROHUSK - istniejące dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy między Polską a Ukrainą/.
12. HRUBIESZÓW - j.w.

3/ Przez mały ruch graniczny należy rozumieć ruch osobowy odbywający się na podstawie konwencji między Polską a Czechosłowacją o małym ruchu granicznym, podpisanej w Pradze 4 lipca 1959 r. /Dz.U. z 1960 r. nr 27 poz. 153 i 154/ oraz protokołów w sprawie wykonywania tej konwencji. Protokoły ten jest stale aktualizowany. Przejścia dla małego ruchu granicznego /MRG/ dzielą się na kategorie:

- kategoria I - dla wszystkich posiadaczy przepustek,
- kategoria II - w celu użytkowania gruntów,
- kategoria III - w celu przewozu artykułów sezonowych.

13. WERCHRATA - projektowane dla ruchu towarowego /w ramach umowy między Polską a Ukrainą/.
14. MEDYKA /PRZEMYSŁ/ - istniejące dla ruchu osobowego i towarowego /w ramach umowy między Polską a Ukrainą/.
15. KROSCIENKO - MALHOWICE - istniejące tranzytowe dla ruchu osobowego, planowane jako osobowe przesiadkowe na stacji Chyrów /Ukraina/.
16. ŁUPKÓW - nieczynne przejście na istniejącej jednotorowej linii kolejowej, planowane uruchomienie ruchu towarowego i osobowego.

Ponadto proponuje się rozważyć:

17. GOŁDAP - planowane dla ruchu osobowego i towarowego.
18. DĄBROWA B. /GRODNO/ - planowane dla ruchu osobowego i towarowego.

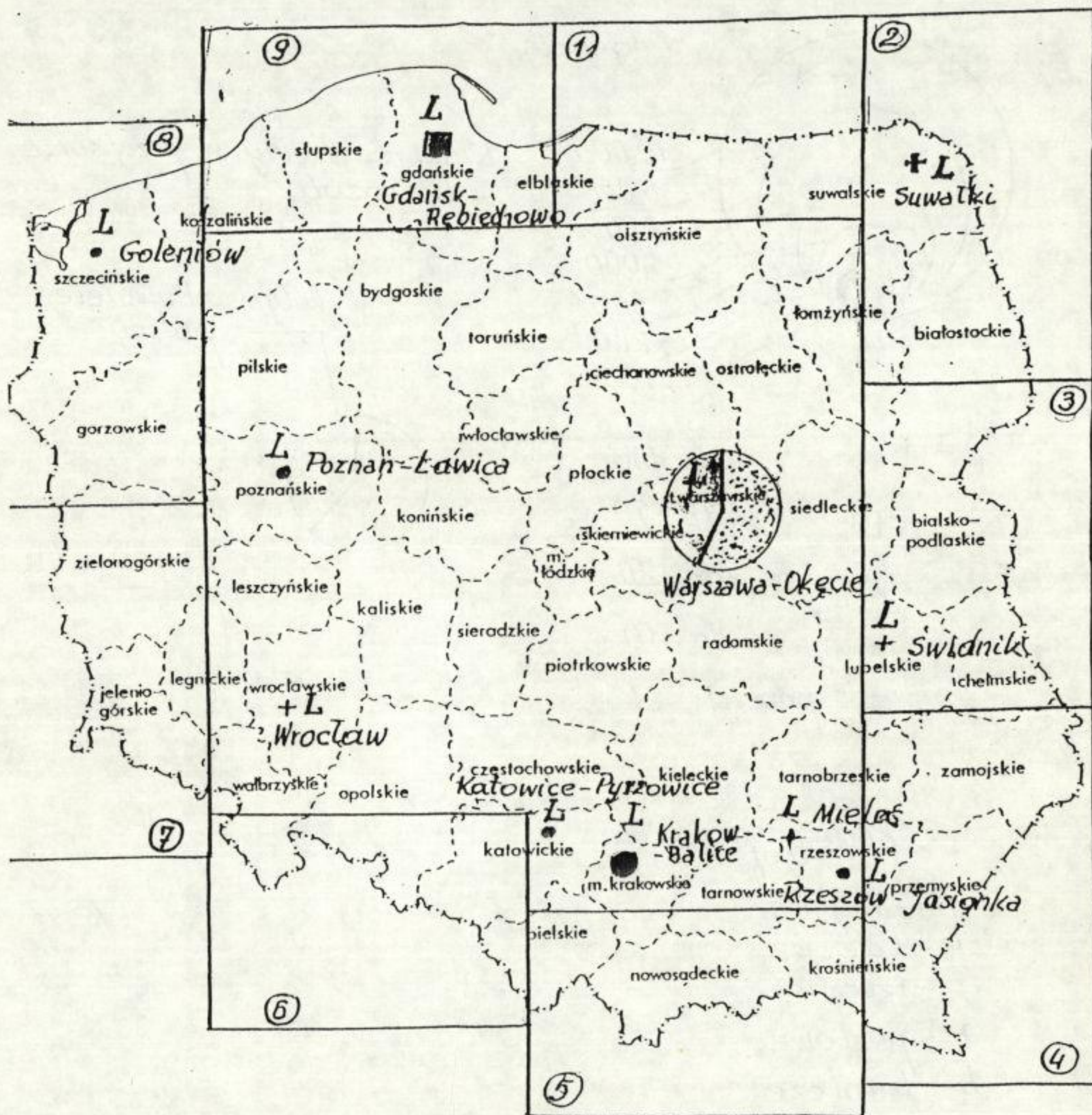
Przejścia rzeczne

1. BRZEŹNICA - na Kanale Mazurskim, planowane dla ruchu osobowego i towarowego.
2. RUDAWKA - na Kanale Augustowskim, planowane dla ruchu osobowego i towarowego.
3. TERESPOL - NIEMIROW - na rzece Bug /początek drogi żeglownej W-Z/, planowane dla ruchu osobowego i towarowego.

Przejścia portowe

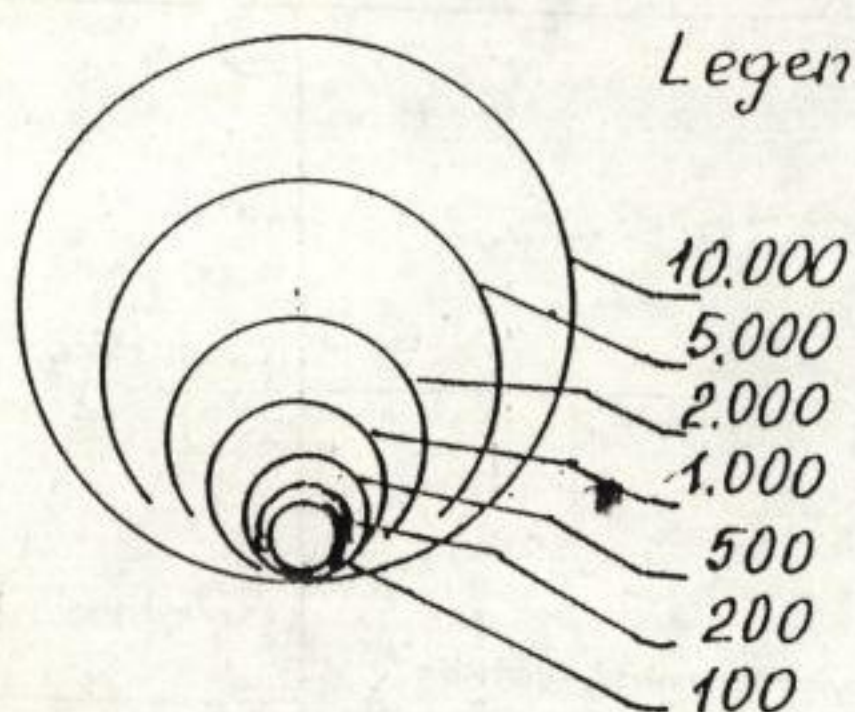
1. ELBLĄG - projektowane dla ruchu osobowego i towarowego.
2. FROMBORK - istniejące dla łodzi żeglarskich.
3. KRYNICA MORSKA - planowane dla ruchu osobowego.

1. Ruch osobowy na przejściach granicznych w 1991 r.

1 - numery map

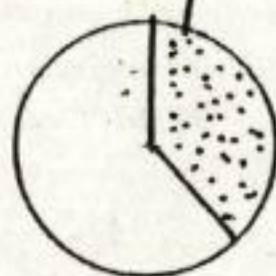
1. Ruch osobowy na przejściach granicznych w 1991r.

Ruch osobowy w przejściu
w tys. osób.

●	do 100
■	do 50
△	do 20
•	do 10
+	poniżej 1

w tym: obywatele
polscy

Rodzaj przejścia

D - drogowe
K - kolejowe
R - rzeczne
P - portowe
L - lotnicze

Gurjewsk
KALININGRAD

Swietlyj

Gwardiejsk

Czerniachowski

Nieś

Baltiysk

Gusiew

D. Gronowo

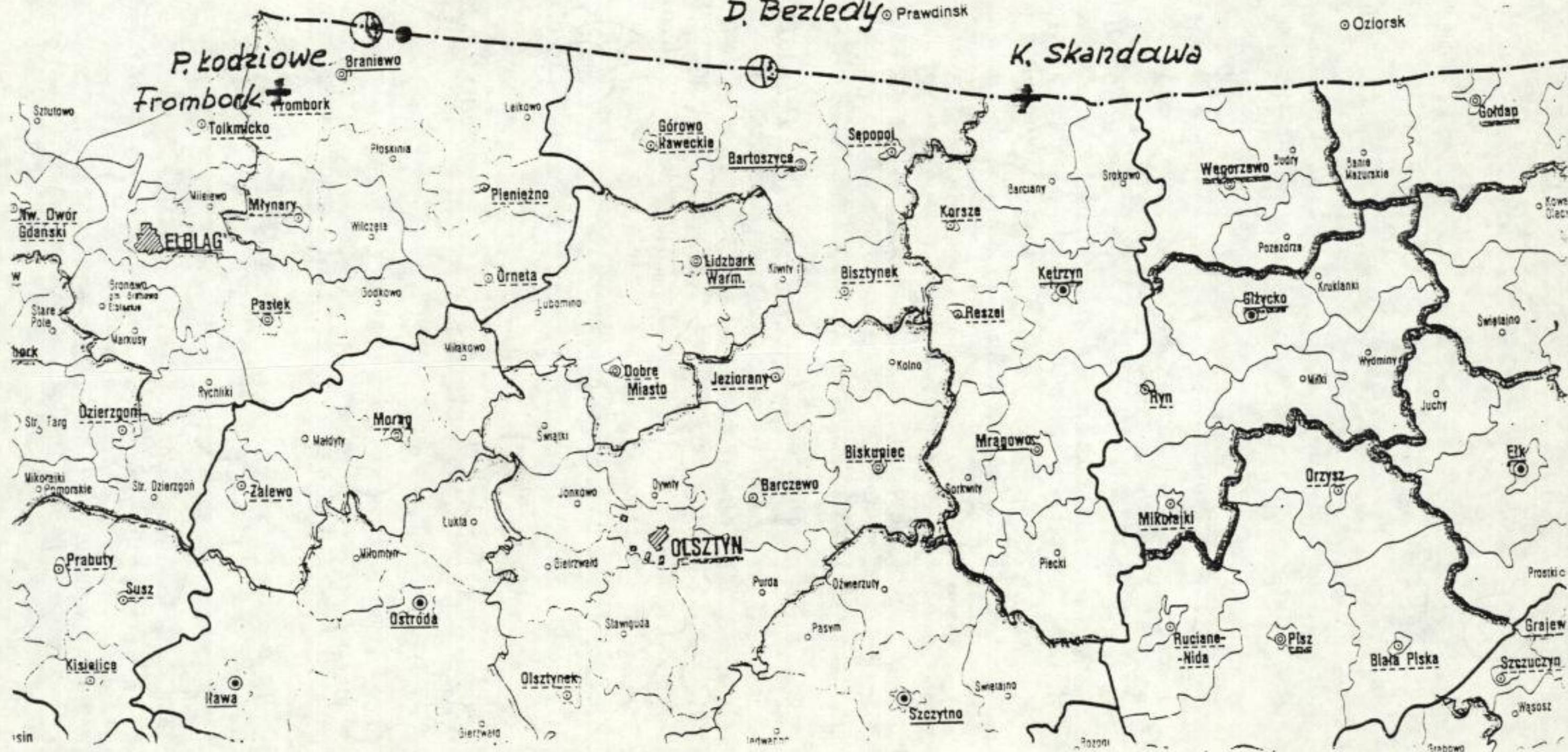
K. Braniewo

D. Bezledy Prawdinsk

Oziorsk

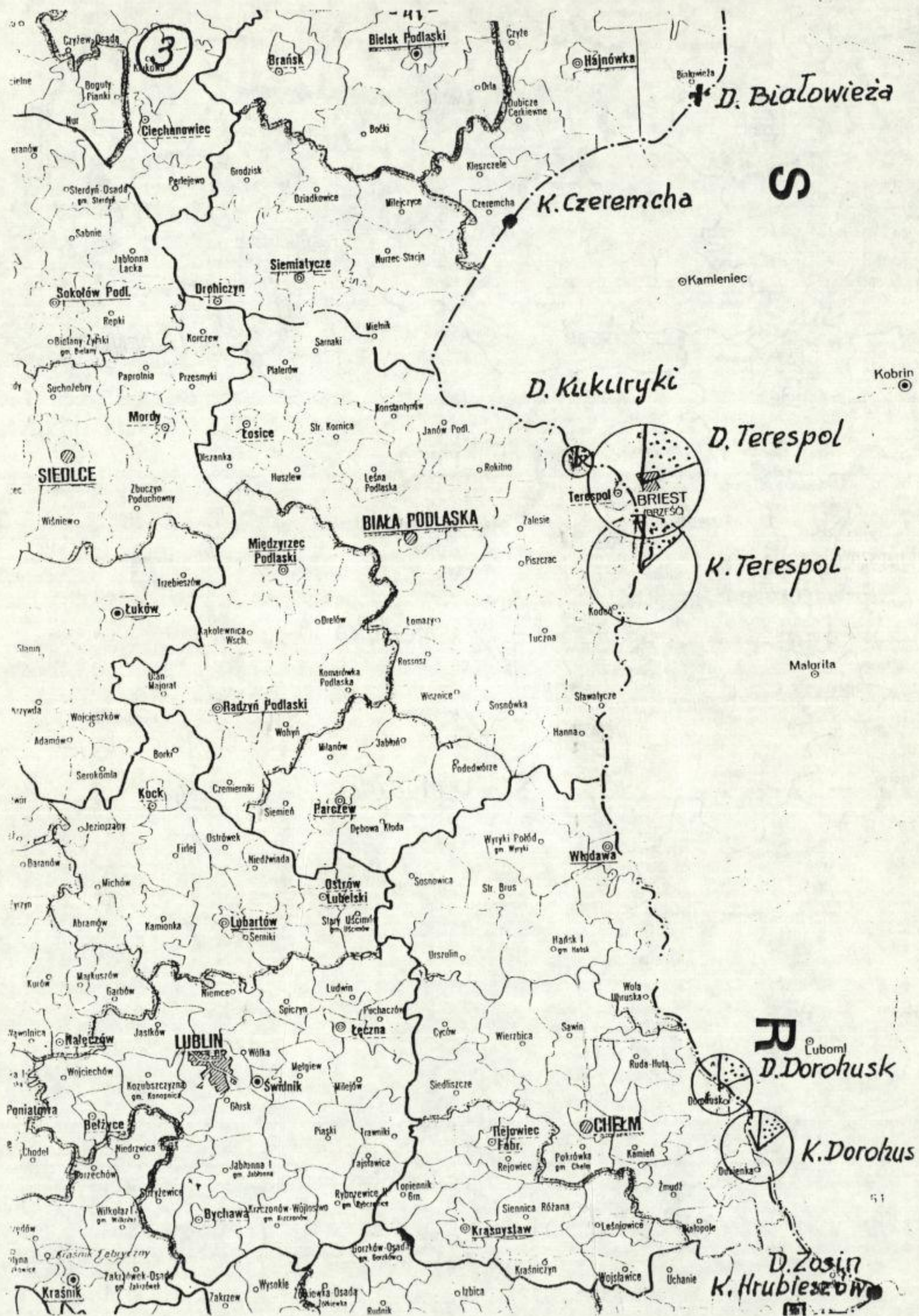
P. kodziowe
Frombork

K. Skandawa

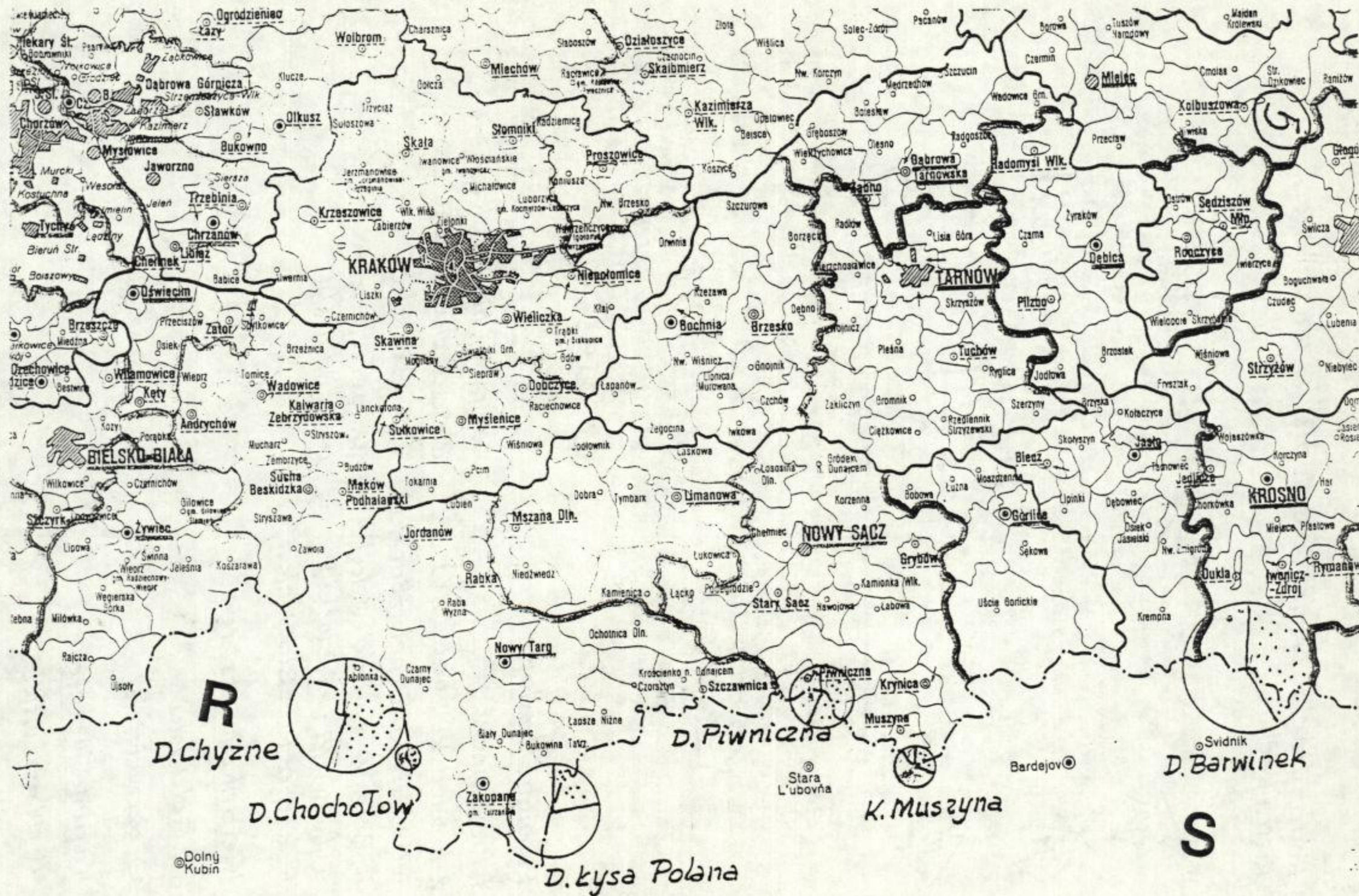

②

R
D. Chyżne

D. Chochotów

D. kysa Polana

D. Piwniczna

K. Muszyna

D. Barwinek

S

2. Koncentracja przejść granicznych na głównych kierunkach

Kierunki lądowe:

1. Królewiecki	7. Bramy Morawskiej
2. Kowieński (bałtycki)	8. Sudecki - Czeski
3. Grodzieński (peterzburzki)	9. Saksoniński
4. Brzeski (moskiewski)	10. Berliński
5. Lwowski (kijowski)	11. Hamburski
6. Karpacki - Słowacki	

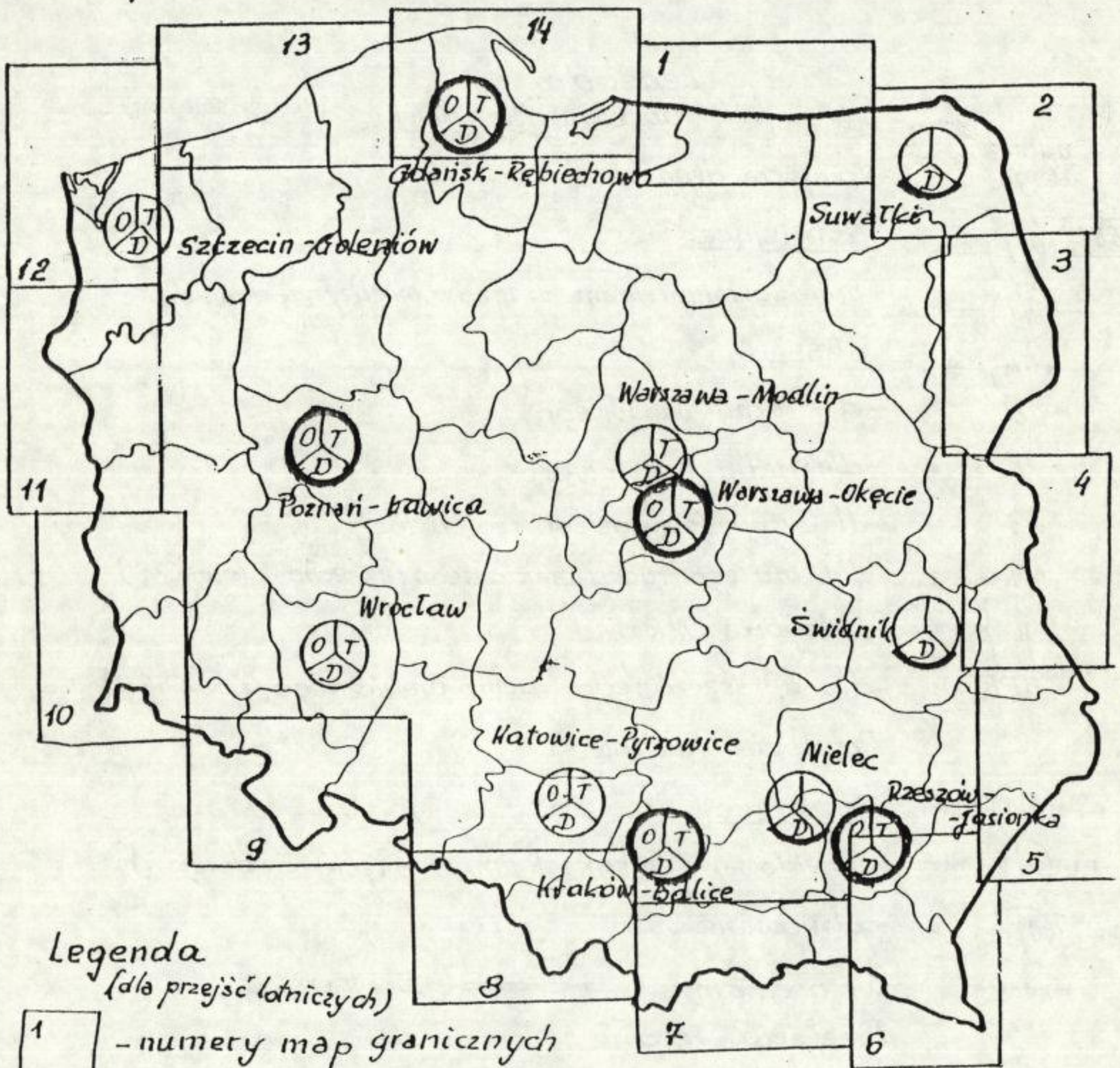
Kierunki morskie:

- 12. Gdański
- 13. Szczeciński

Kierunki lotnicze:

- 14. Warszawski

3. Przejścia graniczne w Polsce - istniejące, projektowane, planowane.

Legenda

(dla przejść lotniczych)

- numery map granicznych

- lotnicze przejścia graniczne :

- istniejące

- projektowane

O - osobowe

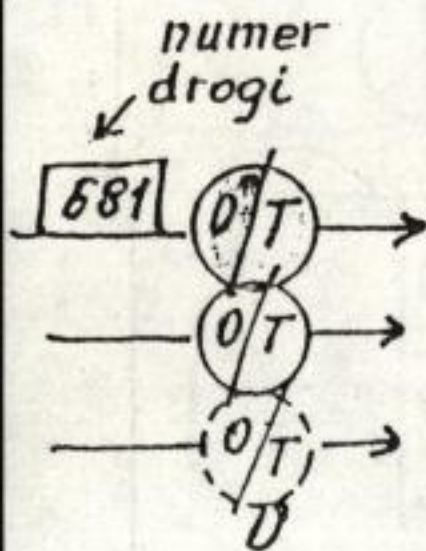
T - towarowe

D - dyspozycyjne

3. Przejścia graniczne w Polsce - istniejące, projektowane, planowane.

Legenda (dla map granicznych)

Przejścia drogowe :

- istniejące

- projektowane (w ramach umów międzyrządowych)

- planowane

- dla ruchu osobowego

- dla ruchu towarowego

- dla ruchu towarowego regionalne

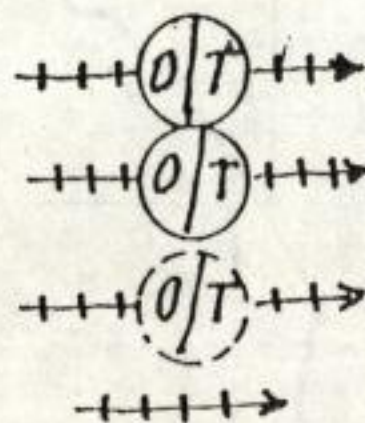
- dla małego ruchu granicznego (z Czecho-Słowacją)

- kategoria MRG

- dla uproszczonego ruchu granicznego (z b. ZSRR).

MRG
I
II
III
UPR

Przejścia kolejowe :

- istniejące

- projektowane (w ramach umów międzyrządowych)

- planowane

- tor normalny

- tor szeroki

Przejścia rzeczne :

- istniejące

- planowane

Przejścia portowe :

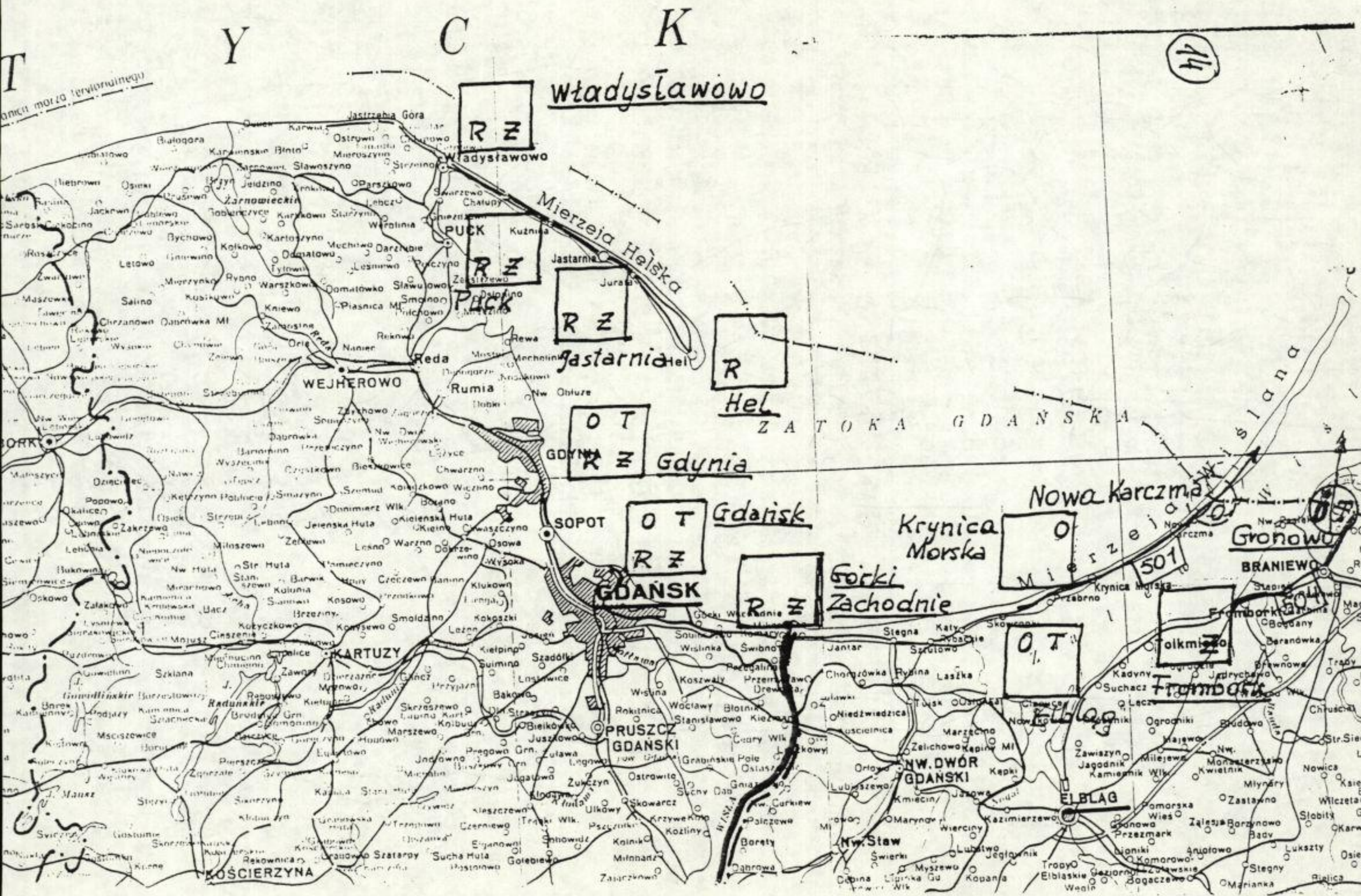
- istniejące

- planowane

R

- rybackie

Z - żeglarskie

0mci morza terytorialnego

Y C K

44

Władysławowo

R Z

R Z

Mierzeja Helńska

R
Hel

O T
R Z

Gdynia

O T
R Z

Gdańsk

GDĄSK

R Z

Górki Zachodnie

O

Krynica Morska

501

Nowa Karczma

Gronowo

BRANIEWO

O T

Frombork

O T

Elbląg

NW.DWÓR GDĄSKI

ELBLĄG

Nw.Staw

KOŚCIERZYNA

PRUSZCZ GDĄSKI

WEJHEROWO

Jastarnia

Rumia

Sopot

KARTUZY

Radunki

olkmię

Frombork

Elbląg

NW.DWÓR GDĄSKI

Nw.Staw

KOŚCIERZYNA

PRUSZCZ GDĄSKI

WEJHEROWO

Jastarnia

Rumia

Sopot

KARTUZY

Radunki

olkmię

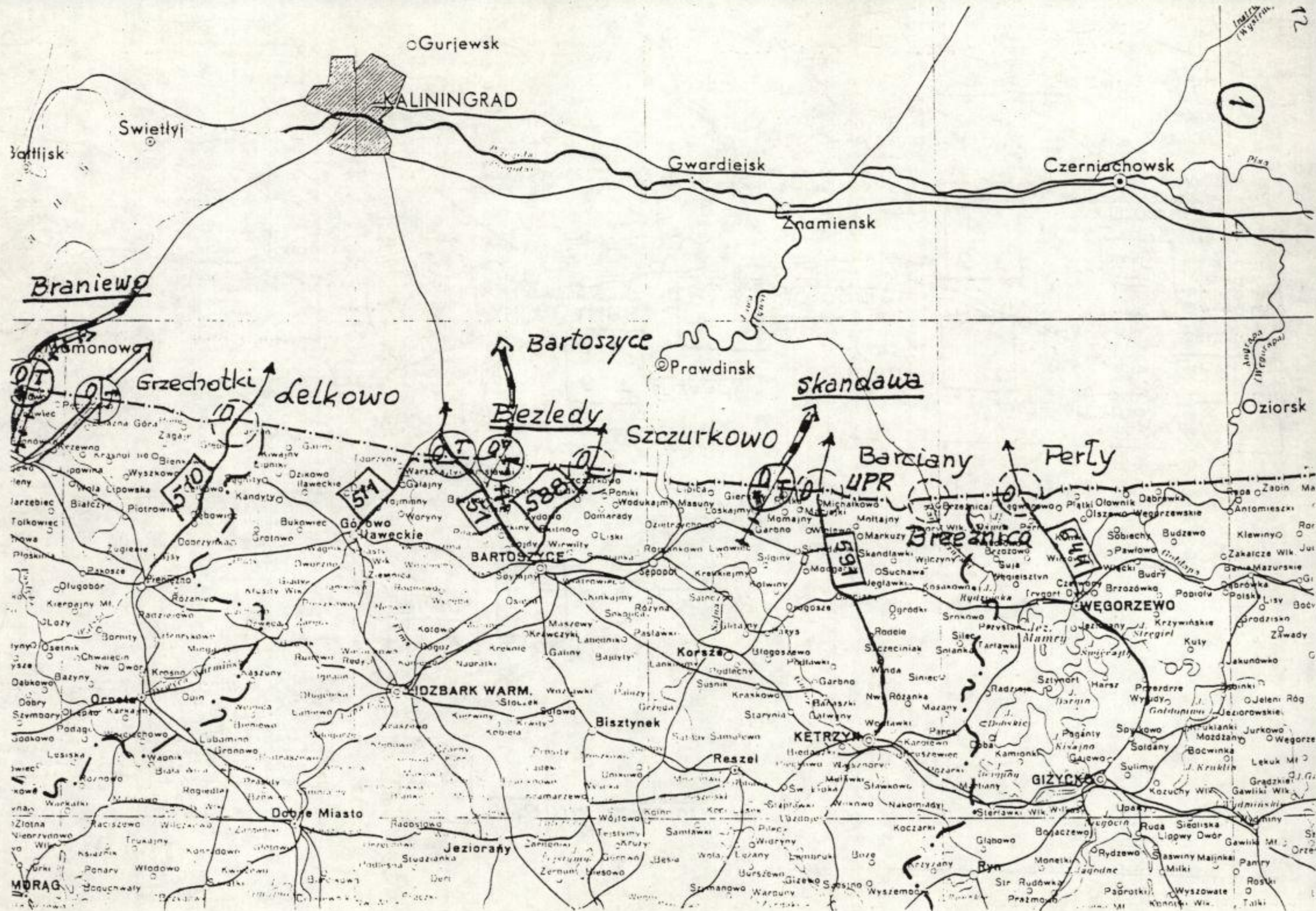
Frombork

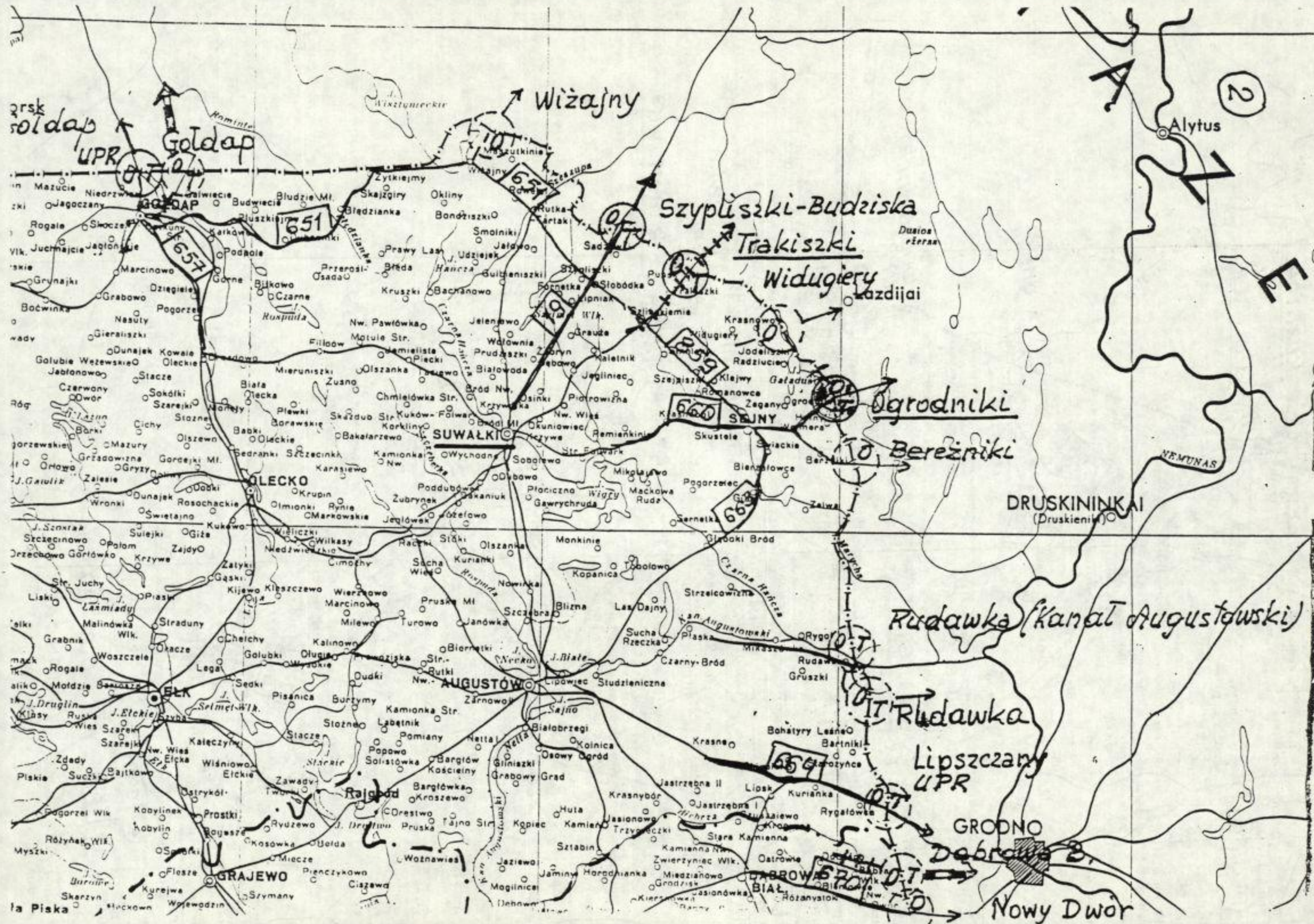
Elbląg

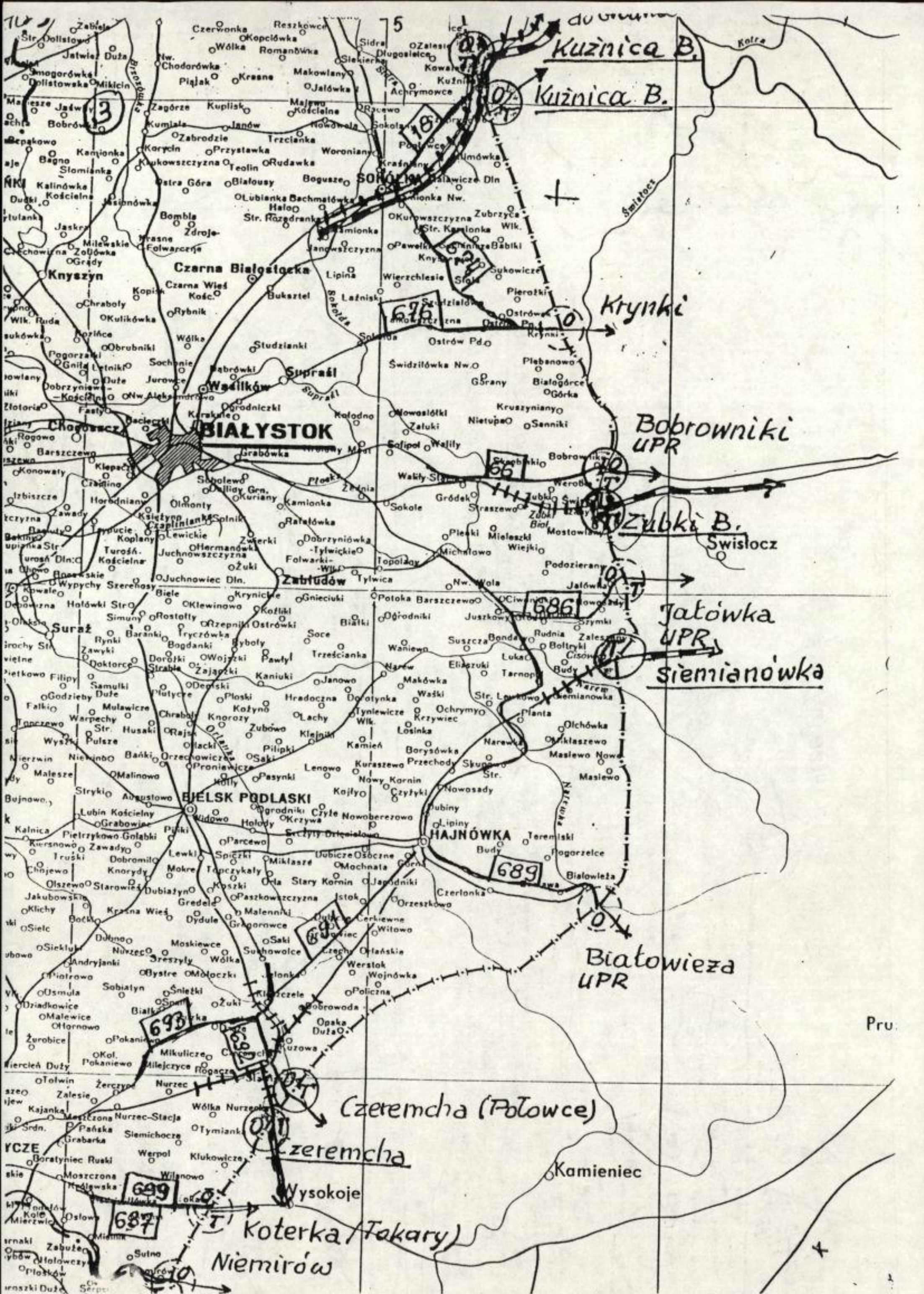
NW.DWÓR GDĄSKI

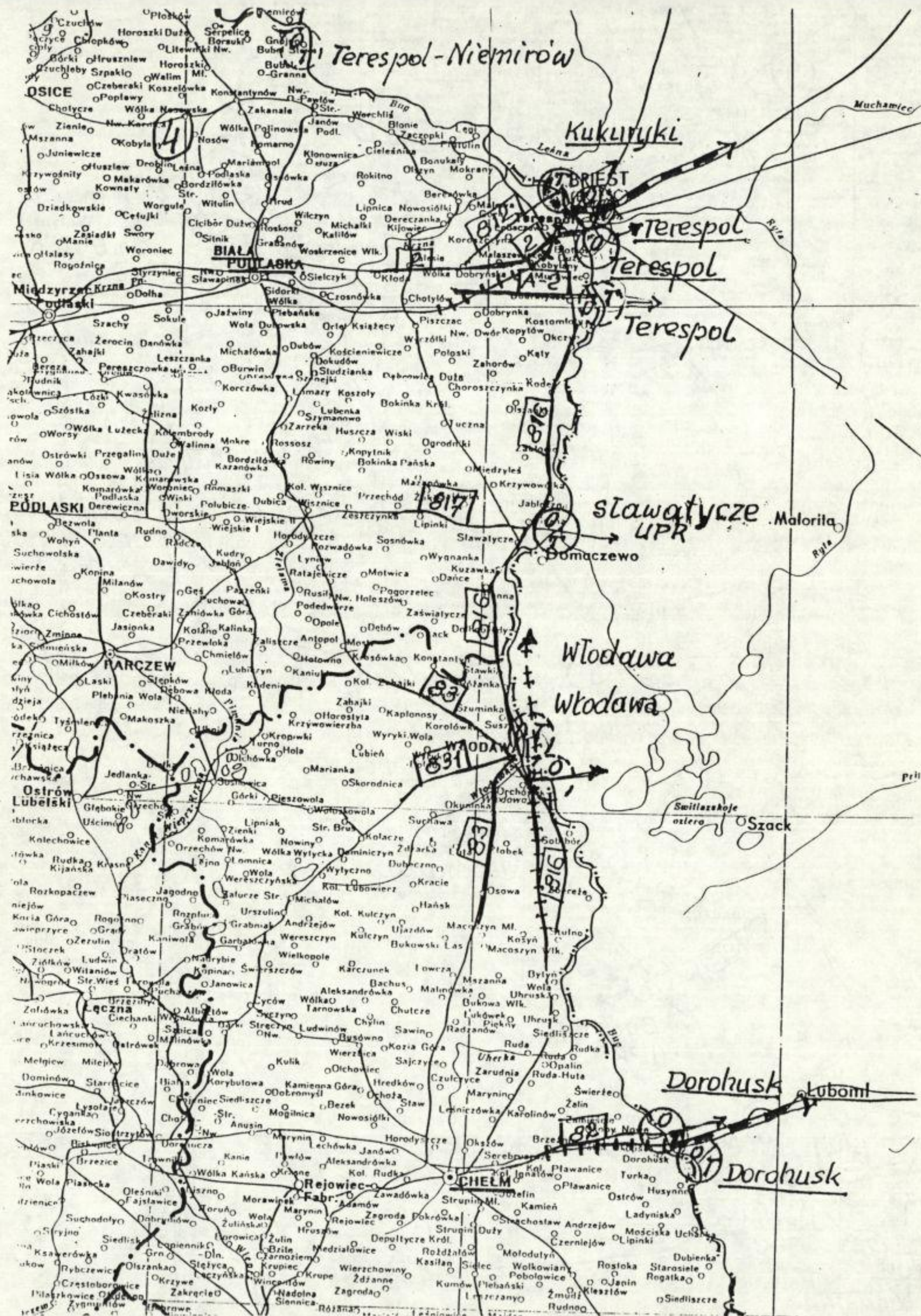
Nw.Staw

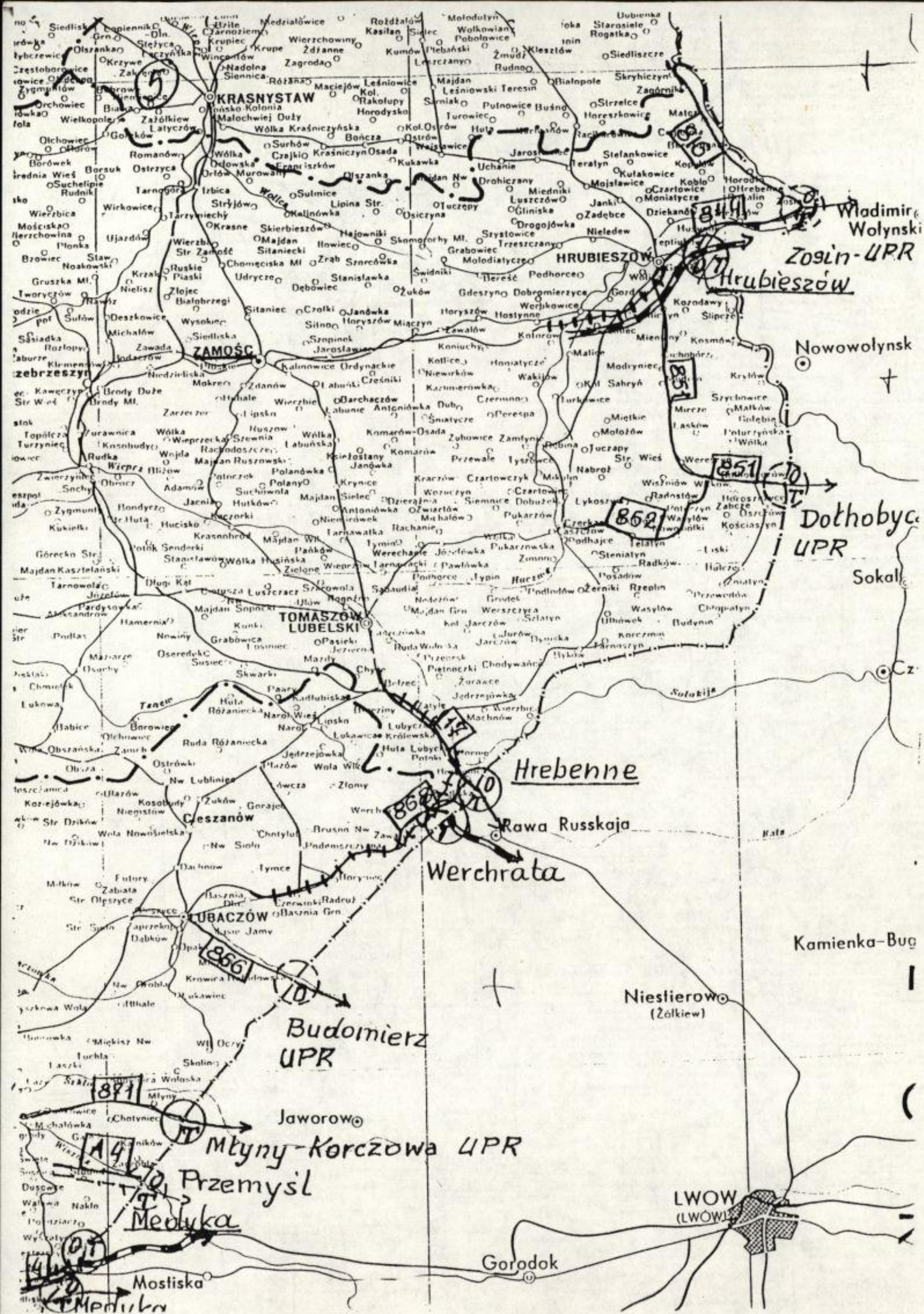
KOŚCIERZYNA

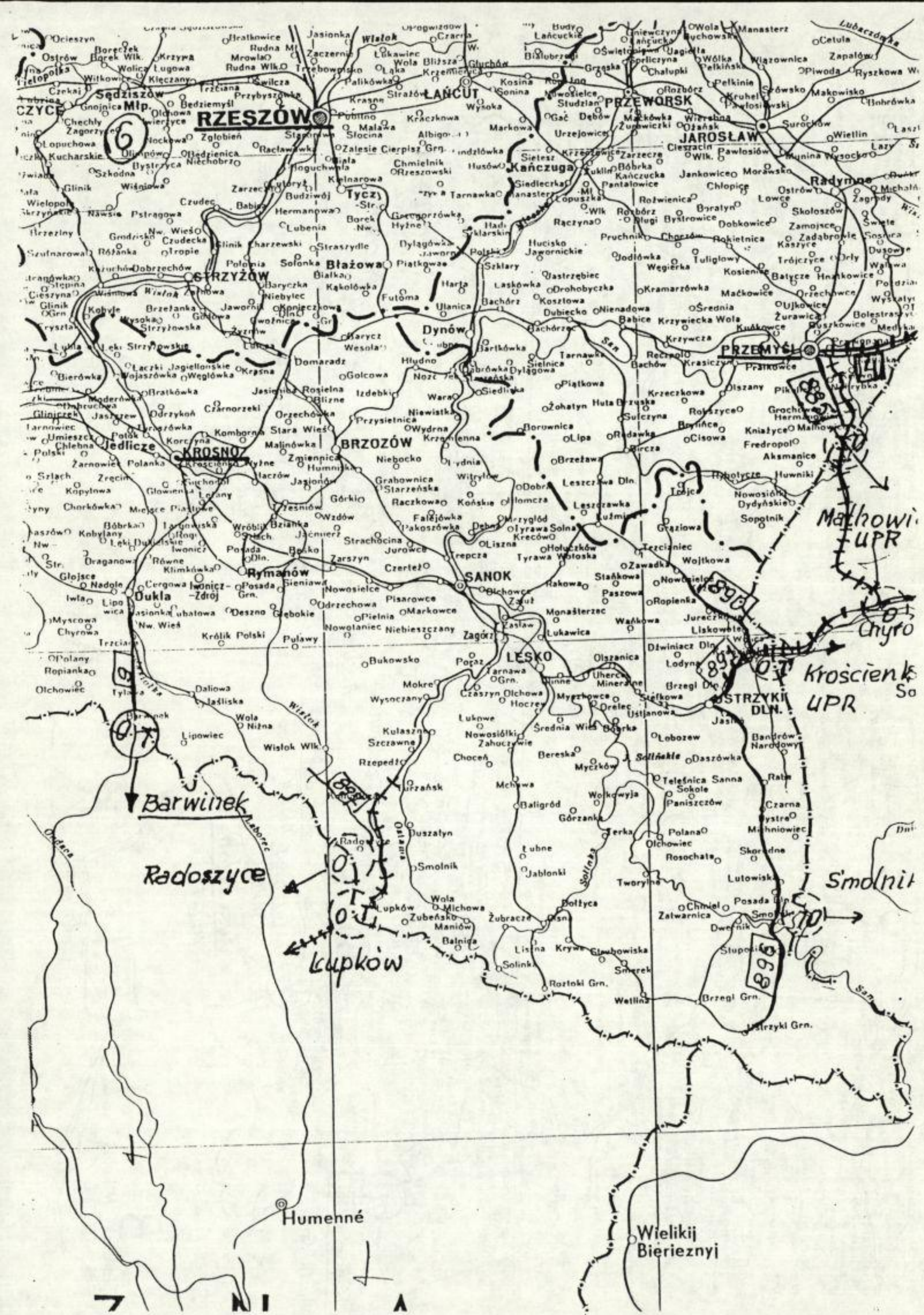

BIBLIOTEKA IV
Nauka i Wychowanie

